

08.04.2022

Контрольна робота № 2 «Іван Франко – титан духу і думки»

Мета уроку: перевірити знання творчості Івана Франка; розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення, самостійність, формувати уміння вчитися, виконувати тестові завдання, працювати самостійно, виховувати повагу до творчого доробку митця.

Матеріали до уроку:

Шановні учні, повторіть вивчену раніше біографію та твори Івана Франка та виконайте контрольну роботу в робочих зошитах!

**Контрольна робота № 2
«Іван Франко – титан духу і думки»**

Завдання 1–8 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильну відповідь та обведіть кружечком букву, яка їй відповідає.

1. І. Франко народився в сім'ї

- А священика
- Б учителя
- В коваля
- Г шевця

(0,5 бала)

2. Під впливом скульптури Мікеланджело Буонарроті в І. Франка народився задум написати твір

- А «Гімн»
- Б «Мойсей»
- В «Сойчине крило»
- Г «Легенда про вічне життя»

(0,5 бала)

3. Твір «Сойчине крило» за жанром –

- А оповідання
- Б повість
- В новела
- Г роман

(0,5 бала)

4. Пролог і двадцять пісень має твір, темою якого є

- А нерозділене кохання
- Б незламний оптимізм і віра в поступ
- В смерть пророка, не визнаного своїм народом
- Г кохання, відданість, інтриги, зрада в царському дворі

(0,5 бала)

5. Перелік героїв твору *Маня, Массіно, Генрісь, Володимир Семенович, Светлов* доповнює

- А Датан
- Б Авірон
- В Єгошуа
- Г Зигмунт

(0,5 бала)

6. У Кракові, Одесі, Москві, Красноярську, Порт-Артурі відбуваються події Франкового твору, жанр якого —

- А поема
- Б роман
- В новела
- Г легенда

(0,5 бала)

7. Картині Рафаеля Санті відповідає твір, що має рядки

- А *Наче сонце, що разом прогонює тьму,
Так богиня в опівніч явилась йому.*
- Б *Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серце пожаром?*
- В *Бач, я, що в небесах не міг найти
Богів, перед тобою клонюсь тоже.*
- Г *В житті ти мною згордувала,
Моє ти серце надірвала...*

(0,5 бала)

8. Прочитайте рядки.

*Чого звертаєш ти до мене
Чудові очі ті ясні,
Сумні,
Немов криниці дно студене?*

В уривку наявні всі названі художні засоби, **ОКРІМ**

- А риторичного запитання
- Б персоніфікації
- В порівняння
- Г епітета

(0,5 бала)

Завдання 9–10 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки (×) у таблицях відповідей на перетині відповідних колонок і рядків.

9. Установіть відповідність.

<i>Уривок</i>	<i>Назва твору</i>
1 «Вічно жить і любить! День за днем! День від дня!
А життя – то борня! А любов – то брехня!..»	А «Ой ти, дівчино, з горіха зерня»
Б «Легенда про вічне життя»
В «Чого являєшся мені...»
Г «Сикстинська Мадонна»
Д «Мойсей»
2 Так, ти богиня! Мати, райська роже,
О глянь на мене з свої висоти!	
3 Тебе видаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.	
4 І взялися просити терна,
Щоб царем був над ними.	

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

(2 бали)

10. Установіть відповідність.

<i>Художній образ</i>	<i>Назва твору</i>
1 колюче терня	А «Гімн»
Б «Мойсей»
В «Сикстинська Мадонна»
Г «Легенда про вічне життя»
Д «Ой ти, дівчино, з горіха зерня»
2 золотистий горіх	
3 бистроїзні поїзди	
4 ремісницькі верстати	

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

(2 бали)

Завдання 11–15 відкритої форми.

Завдання 11–14 передбачають відповідь одним-двома словами. Запишіть її у відведеному місці.

11. Назвіть поетичну збірку, яка починається віршем «Гімн».

(0,5 бала)

12. Назвіть твір І. Франка, у якому ліричний герой звертається до жінки з немовлям на руках.

(0,5 бала)

13. Укажіть, скільки рядків має сонет.

(0,5 бала)

14. Напишіть, кого вибрали дерева своїм королем у поемі «Мойсей».

(0,5 бала)

Завдання 15 передбачає розгорнуту відповідь.

15. Визначте проблеми, порушені в поемі І. Франка «Мойсей» (не менше чотирьох).

(2 бала)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

08.04.2022

Група № 15

Урок № 32

Тема уроку: Модерна українська проза. Особистісні чинники у світогляді людини на рубежі віків. Посилення зв'язку з культурою Європи, активні націєтворчі процеси. Основні риси українського прозового модернізму (О. Кобилянська, М. Коцюбинський, В. Стефаник, В. Винниченко). «Нова школа» у прозі.

Мета уроку: дати загальне уявлення про модерністські тенденції в українській літературі наприкінці XIX – на початку XX ст.; з'ясувати особливості літературного процесу на зламі двох віків; розвивати вміння знаходити необхідну інформацію в довідкових виданнях; спостережливість; формувати кругозір учнів; виховувати любов до художньої літератури, повагу до її творців; прищеплювати інтерес до наслідків власної праці.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 111-116 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.*

2. Перегляньте відео до уроку на **YouTube**:

https://www.youtube.com/watch?v=Oqm1EMObsRI&ab_channel

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Наприкінці XIX ст., з одного боку, завершується столітній період розвитку нової української літератури, а з іншого – з'являються нові її якісні риси, що набувають розвитку пізніше – у XX ст. Таким чином, доба XIX ст. являє собою цілісний комплекс традицій і новаторства в літературному процесі.

Кінець XIX – початок XX ст. – один із найцікавіших і найскладніших періодів не лише в мистецтві, а й у житті. Суспільство втрачає духовні орієнтири, не знає, у що вірити та куди йти. А література, не задовольняючись формами критичного реалізму, теж немовби опинилася на роздоріжжі. Перед письменниками постало завдання осмислити кризу в соціальному середовищі та мистецтві й віднайти шляхи подальшого розвитку культури.

На початку ХХ ст.. культура України з одного боку продовжувала розвивати народні, демократичні традиції ХІХ ст., а з іншого – відбувся активний пошук нових форм, використань досягнень та інших національних культур.

–1 напрямок – збереження національно-культурних традицій (народницька течія)

–2 напрямок – орієнтація на західноєвропейський процес у царині художньої культури (європеїзація, модернізм).

Своєрідність літературного розвитку кінця ХІХ – початку ХХ ст. розуміли вже сучасники. У 1901 р. Іван Франко пише про традицію й новаторство творчості молодих українських письменників у статті «З останніх десятиліть ХІХ віку»: *«Засвоївши літературні традиції своїх учителів, молода генерація письменників, до яких належать Ольга Кобилянська, Василь Стефаник, Лесь Мартович, Антін Крушельницький, Михайло Яцків і Марко Черемшина, прагне відобразити своєрідність українського життя у зовсім новій європейській манері».*

Загально визнано, що в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. в усіх європейських літературах розпочиналося становлення модернізму – художньої системи, принципово відмінної від художньої системи критичного реалізму. Оскільки українські митці були в основному вихідцями з гущі народу, який стогнав у ярмі соціального й національного гніту й потребував захисту, то вони не могли й не мали морального права забувати про великі традиції.

Тогочасне літературне життя зобов'язує українських письменників не поривати з реальною дійсністю, але водночас примушує дбати про новизну змісту, настроїв, форм. Вибір між мистецтвом і соціальним обов'язком письменників кінця ХІХ – початку ХХ ст. не відбувся на користь першого чи другого. Не відмовляючись від служіння соціальній та національній ідеї, вони разом із тим свідомо чи несвідомо у своїй творчості рівнялися на кращі зразки західноєвропейського мистецтва. Проте не запозичували їх сліпо, а перепускали через своє небайдуже до народних страждань серце. Так вони створили літературу, яка має реальну основу, але поривається «у блакить».

Водночас було б помилковим вважати літературу 90-х років ХІХ ст. і перших десятиріч ХХст. прямим продовженням методу критичного реалізму, адже навіть

традиційні теми зображувалися не так, як у критичному реалізмі. Стиль, форма зображення в кінці XIX – на початку XX ст. були вже іншими.

На противагу народницькому реалізмові, модернізм відстоював пріоритет індивідуального над колективним, права особистості, а не абстрактні інтереси суспільства, у жертву яким приносилися особисті пориви.

Перехід до модернізму. Модернізація культури починалася з критики народництва в цілому та його естетики зокрема. Уперше слово «модернізм» у значенні художнього напрямку досить упевнено вжила Леся Українка в доповіді, виголошеній наприкінці 1899 р. в Київському науковому товаристві під назвою «Малорусские писатели на Буковине». Ця доповідь була початком діалогу, який у перспективі розмежує українських письменників на модерністів і народників. У статті виявилася не лише рішучість Лесі Українки захищати нові явища, але й спроба мотивувати, наскільки вони потрібні народові.

Теорія літератури

Модернізм – загальна назва літературних напрямів та шкіл XX ст., яким притаманні формотворчість, експериментаторство, тяжіння до умовних засобів, антиреалістична спрямованість.

Визначальні риси модернізму:

- новизна та антитрадиціоналізм (хоча модерністи ніколи не поривають із літературною традицією цілком);
- у творах затверджується перевага форми над змістом;
- зосередження на «Я» автора, героя, читача;
- психологізм, увага до внутрішньої боротьби роздвоєного людського «Я»;
- широко використовуються такі художні прийоми, як «потік свідомості» та монтаж, що прийшов у літературу з кіномистецтва;
- використання символу як засобу пізнання й відтворення світу;
- ліризм (навіть у прозі, драматургії, публіцистиці);
- естетизм.

3. Ознайомтеся із матеріалом:

1. Період останніх десятиліть XIX ст. і початку XX ст. для української літератури продемонстрував зміни в естетичній свідомості митців, що зумовили появу модернізму як нового літературно-мистецького напрямку. Не всі митці

схвально сприйняли новітні ідеї та форми мистецтва. Тоді чітко визначилися дві основні тенденції літературного розвитку. Одна – традиційна, просвітницька, народницька. Друга – виразно новаторська, зорієнтована на європейські віяння і здобутки, в основному модерністська. Але в українському письменстві ранній модернізм виявився явищем не так естетичним, як культурно-історичним, а це означало, що національній самоідентифікації в художніх текстах модерністського звучання митці приділяли особливу увагу. Іван Франко справедливо наголошував, що письменники модерністського напрямку виявляли себе патріотами, адже намагалися «цілком модерним європейським способом» у літературі відтворити «своєрідність життя українського народу».

2. Для творів молодих прозаїків, які в літературознавстві отримали назву «нової школи» (Ольга Кобилянська, Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Володимир Винниченко, Богдан Лепкий), властиві інтелектуалізовані роздуми героїв про індивідуальні й загальнокультурні проблеми, елементи психоаналізу в розкритті характерів, оприявлення сфери підсвідомого, соціальної і масової психології. На перший план виходять новітні форми й засоби зображення: міфологічні образи, символи, імпресіоністичне нюансування людських почуттів і думок.

3. Модерністи реалізували свої таланти як пошуки «вглиб людини», прагнули переосмислювати дійсність, піднімаючи особистісне над буденним і рутинним.

Для модерної української прози характерними виявилися пошуки сильної особистості, людини, яка має сміливість відстоювати власний вибір, своє природне право гідно жити, реалізувати свої здібності. Із цієї причини новаторські віяння в українському красному письменстві справедливо вважають протистоянням літературних «батьків» та «дітей», адже послідовники модернізму визнавали право на існування літератури для обраних, високоінтелектуальних її читачів, навіть афішували гасло «мистецтво для мистецтва», яке митці-народники сприймали дуже критично.

4. Творчість молодих літераторів-«бунтарів» і творчість письменників старшого покоління – «традиціоналістів» – суттєво відрізнялася. Якщо в попередні десятиліття характерними для українського красного письменства були образи зламаних долею, нещасних, безпорадних і слабких персонажів, то модерна проза

передбачала своєрідний рух опору обставинам, суспільству, застарілим уявленням про щастя. Модернізм поривав зв'язки з традиціями класичної літератури, йому був властивий активний пошук нових виражальних засобів, він звертався до новаторських для українського письменства ідей емансипації, фемінізму, ніцшеанства.

Емансипація – буквально: звільнення від залежності, вирівнювання у правах.

Фемінізм – ідеологія, громадські рухи за досягнення рівних політичних, економічних, культурних, особистих та соціальних прав жінок із чоловіками.

Ніцшеанство – філософська течія, започаткована німецьким ідеологом Фрідріхом Ніцше, наріжним каменем якої був культ сильної особистості.

5. Жіночі образи-характери в літературних творах уже набули цілісності й самодостатності. Героїні модерної української прози вже усвідомлювали свою потенційну рівність у правах і обов'язках із чоловіками. Актуальність відтворення «духу доби» увиразнювали ідеї фемінізму й емансипації. Письменниці-модерністки (Наталя Кобринська, Любов Яновська, Уляна Кравченко, Людмила Старицька-Черняхівська, Христина Алчевська) у своїй прозі розкривали теми, які досі були майже заборонені. Інтелектуальний напрям українського літературного модерну в ліриці й драмі очолила Леся Українка, у прозі – Ольга Кобилянська.

6. Водночас у нашому національному красному письменстві зародився культ сильної, яскравої чоловічої особистості, тобто такого літературного героя, який демонстрував би свою незламність і непоборність у найскладніших життєвих ситуаціях. Тема самого митця як надзвичайно вразливого носія таланту, людини з високим порогом болю в західноєвропейській та американській літературах уперше також з'явилася тільки у творах модерної літератури.

7. Також для модерних прозових творів цього періоду властиві психологізм, ліризація та поширення малоформатних жанрів. «Традиційна «мала» епічна форма... на початку ХХ ст. стала провідним жанром у тогочасній прозі, художньо досягаючи небувалого розмаїття модифікацій. Полістильні, різнотематичні, поглиблено психологічні, жанрово поліфонічні оповідання характеризувалися активним взаємопроникненням епічного, ліричного й драматичного начал». На думку І. Франка, письменники нової генерації втілювали в новелах чуттєві

рефлексії душі, яку вони малювали, що породжувало «несвідомий наклін до ритмічності і музикальності».

8. У формуванні українського модернізму значну роль відіграло не тільки західне мистецтво, але й «філософія серця», споріднена з філософією життя. Західноєвропейські модерністи уникали соціальних і політичних проблем, а українські були заангажовані національними питаннями. «Це, – як зауважив В. Пахаренко, – негативно позначилося на художньому, естетичному рівні творів (зокрема у Івана Франка, Лесі Українки, Олеся, Вороного, Володимира Сосюри, Олена Теліга, Василь Симоненко) проте й увиразнювало актуальність, величезне значення і авторитет українського модерного письменства в житті нації, не давало йому (письменству) змізерніти, перетворитися лише на розвагу. Цікавою у цьому контексті є духовна еволюція двох представників раннього українського модернізму – Лесі Українки та М. Коцюбинського, які починали як реалісти».

9. Модернізм вибірково сприймав традицію, переосмислював її, визнавав неможливість пізнання чи відтворення сучасного світу наявними засобами й прийомами, тому сповідував ідею нового погляду на світ і нових підходів до людини, абсолютизував категорії «краса», «чисте мистецтво». Модернізму притаманні конструктивність, віра в прогрес та гуманістичні ідеали. У межах модернізму виділяють такі літературні течії: символізм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм, авангардизм, сюрреалізм, неоромантизм.

4. Дайте відповіді на запитання у зошиті:

1. Чому кінець XIX – початок XX ст. для української літератури виявився особливим періодом?
2. Кого прийнято вважати прозаїками «нової школи» в українській літературі початку XX ст.?
3. Що нового вносив модернізм у громадське життя, мистецтво й літературу?
4. Чому емансипація і фемінізм виявилися особливо актуальними темами у прозі жінок-письменниць?
5. Який тип чоловічої особистості зародився у нашому національному красному письменстві цього періоду?
6. Що властиве для модерних прозових творів цього періоду?
7. Назвіть основні течії модернізму.

8. Як ви вважаєте, у чому полягає цінність літератури модернізму?

5. Прочитайте визначення кожної течії та проведіть «термінологічну ідентифікацію» законспекуйте їх у зошит.

Термінологічна ідентифікація

Поєднайте назву терміну з його визначенням.

1 Імпресіонізм

2 Експресіонізм

3 Футуризм

4 Символізм

5 Авангардизм

6 Модернізм

А Напрямок модернізму, представники якого створювали такі образи, що навіювали певні настрої та асоціації, проте повчальних мотивів митці намагалися уникати.

Б Сукупність літературно-мистецьких тенденцій, що заперечували реалістично-натуралістичну практику в художній дійсності.

В Відгалуження модернізму, напрям, який основним завданням мав передачу мінливих миттєвих вражень.

Г Напрямок, що виникає в кризові періоди історії мистецтва, йому властиве прагнення зруйнувати попередні естетичні системи.

Д Напрямок, що прагнув утвердити ідею про настання технічної цивілізації, зруйнувати всі принципи написання текстів. Цьому напрямку властива філософія «трьох М».

Е Напрямок модернізму, який мав передавати не стільки враження від дійсності, скільки напружене, гранично емоційне світосприйняття автора.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.